

більш повного охоплення потенційних податкових агентів із справляння цього збору та детінізації туристичного комплексу загалом» [3, с. 318].

На підставі аналізу європейського досвіду стосовно справляння туристичного збору, зазначимо, що на сучасному етапі виникає потреба у вдосконаленні правового регулювання туристичного збору, зокрема, внесення змін до Податкового кодексу України щодо мінімального та граничного розміру ставки збору та переліку суб'єктів, які можуть бути податковими агентами.

Література:

1. Аналіз Європейського досвіду використання туристичного збору. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28934.pdf>.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/paran6524#n6524>.
3. Скибенко Т. Б., Розвадовська О. О. Роль туристичного збору у фінансуванні регіонів. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2013. № 2 (58). С. 315–319.

Черкасов О. В.,

*к. ю. н., старший науковий співробітник
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку
НАПрН України*

ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Загальновідомо, що найбільш поширеною організаційно-правовою формою малих та середніх підприємств (далі – МСП) в Україні є товариства з обмеженою відповідальністю. Наразі відбувається процес реформування та оновлення вітчизняного законодавства про господарські товариства. 17 червня 2018 року набуває чинності Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідаль-

ністю», який є визначним нормативно-правовим актом у сфері правового регулювання діяльності МСП [5]. Вказаний закон детально регламентує правові засади діяльності та принципи корпоративного управління у товариствах з обмеженою та додатковою відповідальністю.

МСП є рушійною силою розвитку та впровадження інновацій, отже, законодавче забезпечення їх діяльності безпосередньо впливає на можливості та перспективи розвитку інноваційного суспільства в Україні.

Не можна не погодитись з тим, що розвиток системи корпоративного управління останнім часом є основним трендом в економіці України. Ці процеси супроводжуються масштабними інноваціями в українському корпоративному законодавстві [3].

Разом з цим законодавча регламентація торкнулась і питання щодо виокремлення малих та середніх підприємств. Так, Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень від 05.10.2017 №2164-VIII внесено кардинальні зміни до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», якими додано класифікацію підприємств (крім бюджетних установ) [4]. Відтепер усі підприємства можуть належати до мікропідприємств, малих, середніх або великих підприємств.

Малими є підприємства, які не відповідають критеріям для мікропідприємств та показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв: балансова вартість активів – до 4 мільйонів євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 8 мільйонів євро; середня кількість працівників – до 50 осіб.

Середніми є підприємства, які не відповідають критеріям для малих підприємств та показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв: балансова вартість активів – до 20 мільйонів євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 40 мільйонів євро; середня кількість працівників – до 250 осіб.

У Європейському Союзі фірми, які мають більше 250 працівників або чий річний оборот перевищує 50 мільйонів євро, вважаються вже великими підприємствами. Фірми, які ці показники не перевищують, потрапляють під визначення малих та середніх підприємств [1].

Слід звернути увагу, що загальноприйняті принципи та стандарти корпоративного управління поступово впроваджуються в МСП. Це стає важливою передумовою забезпечення їх конкурентоспроможності, ключовим фактором, від якого залежить інвестиційний клімат в країні, ступінь захищеності прав інвесторів, ефективність діяльності товариств загалом. Разом з тим рівень якості корпоративного управління в більшості з них залишається доволі низьким, чим безперечно створюються перешкоди для їх подальшого розвитку. Про це свідчать, зокрема, дані щодо кількості корпоративних спорів – щорічно у господарських судах розглядається близько тисячі таких справ, причому до апеляційної інстанції потрапляє кожна друга справа, а до касаційної – кожна третя [2, с. 1].

Захист прав та законних інтересів учасників господарських товариств, встановлення ефективних і зрозумілих інструментів управління товариствами є запорукою ефективного розвитку МСП. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» встановлює декілька новел у діяльності товариств, які безпосередньо впливають на ефективність корпоративного управління [5].

По-перше, законом встановлюється можливість укладання засновниками товариства корпоративного договору. Згідно ст. 7 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» договір, за яким учасники товариства зобов'язуються реалізувати свої права та повноваження певним чином або утримуватися від їх реалізації, є безвідплатним і вчиняється в письмовій формі [5].

Укладення корпоративного договору між учасниками товариств відповідає загальноприйнятим у світі стандартам корпоративного управління. Корпоративний договір є ефективним інструментом корпоративного управління, що дозволяє учасникам впливати на ключові питання діяльності товариства та гарантує можливість кожного інвестора в будь-який момент вийти зі складу товариства, поверну-

ти свою інвестицію та прибуток від неї. У корпоративному договорі можуть бути передбачені обов'язки щодо голосування учасників на загальних зборах у певний спосіб, погоджувати придбання або відчуження частки за задалегідь визначеною ціною, утримуватися від відчуження часток до настання визначених у договорі обставин, вчиняти інші дії, пов'язані з управлінням товариством з обмеженою відповідальністю, його припиненням або виділом з нього нової юридичної особи. Отже, укладення корпоративних договорів дозволяє учасникам встановлювати правила створення, діяльності та перспективного розвитку товариства.

По-друге, вказаним законом встановлюється можливість не створювати у товаристві ревізійну комісію та утворювати у товаристві наглядову раду із залученням до неї незалежних членів.

По-третє, Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» передбачає отримання згоди загальних зборів чи наглядової ради на укладення виконавчим органом значних правочинів та правочинів із заінтересованістю. Разом з цим вказаним законом встановлюються випадки і порядок прийняття рішень з питань порядку денного загальних зборів трьома чвертями голосів усіх учасників товариства або одностайно всіма учасниками товариства. Наприклад, питання щодо затвердження грошової оцінки негрошового вкладу учасника, перерозподілу часток між учасниками товариства, створення інших органів товариства, прийняття рішення про придбання товариством частки (частини частки) учасника вирішуються шляхом одностайного голосування всіма учасниками товариства [5].

Поряд з наведеними кардинальними змінами у корпоративному управлінні МСП прийнятий закон визначає низку правил корпоративного управління, зокрема щодо порядку та строків скликання загальних зборів, заочного голосування, прийняття рішень шляхом опитування, процедур створення і проведення засідань колегіального виконавчого органу товариства, умов відповідальності членів органів товариства, порядку та умов зберігання документів товариства, переліку документів, які в обов'язковому порядку мають надаватися на вимогу учасників господарського товариства тощо.

Таким чином, за допомогою прийняття Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» у правовому регулюванні корпоративного управління МСП в Україні здійснено прорив, який наближає вітчизняні засади управління товариствами до найкращих світових практик корпоративного управління. Вважається, що детальна регламентація корпоративних процедур в господарських товариствах на рівні закону надасть можливість збільшити інвестиційний потенціал малих та середніх підприємств в Україні.

Література:

1. Малі та середні підприємства (МСП) URL: <http://www.dw.com/uk/малі-та-середні-підприємства-мсп/t-39828189>.
2. Мягкий А. В. Корпоративне управління за законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2017. 20 с.
3. Пашковська Т. *Юридична газета*. 2016. 14 черв. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/events/korporativne-upravlinnya-yak-noviy-trend-ukrayinskih-kompaniy.html>.
4. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень : Закон України від 05.10.2017 р. № 2164-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>.
5. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 06.02.2018 № 2275-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>.

Чубань С. О.,
*студент факультету підготовки кадрів
для Державної пенітенціарної служби України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ДЖЕРЕЛА НЕТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Уся сукупність взаємодоповнюючих тарифних та нетарифних заходів, які перманентно змінюються через призму постійного розвитку виробничих сил та інтересів виробників і споживачів, механізмів їх міжнародно-правового та національного регулювання, усе це складає механізм регулювання зовнішньої торгівлі.

Спрощення формальностей та процедур у міжнародній торгівлі сьогодні спостерігається повсюдно. Разом з тим, як доводить практика, багато країн активно використовують у власній зовнішньоекономічній політиці методи нетарифного регулювання, зокрема, інструменти прихованого протекціонізму. Зауважимо, що сфера їх застосування тяжіє до розширення, а кількість – до збільшення у зв'язку з логічним процесом зниження ролі мита як засобу торговельної політики. За цих умов актуальним залишається вивчення проблематики джерел нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності під правовим кутом.

Слід зазначити, що національна та зарубіжна доктрина не збігається у комплексній детермінації загальновизнаного формулювання нетарифного регулювання, як і відсутня єдина класифікація його інструментів. Так, на світовому рівні класифікаційні переліки заходів нетарифного регулювання розроблені міжнародними організаціями (Секретаріат ГАТТ/СОТ, ЮНКТАД, Міжнародна торговельна палата, Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Всесвітня митна організація тощо), проте офіційного визначення цього поняття не існує [3].

Відповідно до класифікації інструментів нетарифного регулювання, розробленої СОТ, можна виділити наступні групи, зокрема: заходи втручання держави в економіку; особливості митних та адміністра-